

WORLD SCIENCE: PROBLEMS, PROSPECTS AND INNOVATIONS

Abstracts of IV International Scientific and Practical Conference

Toronto, Canada

23-25 December 2020

Toronto, Canada

2020

UDC 001.1

The 4th International scientific and practical conference “World science: problems, prospects and innovations” (December 23-25, 2020) Perfect Publishing, Toronto, Canada. 2020. 783 p.

ISBN 978-1-4879-3793-5

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // World science: problems, prospects and innovations. Abstracts of the 4th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Toronto, Canada. 2020. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/iv-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-world-science-problems-prospects-and-innovations-23-25-dekabrya-2020-goda-toronto-kanada-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: toronto@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua/>

©2020 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2020 Perfect Publishing ®

©2020 Authors of the articles

83. *Нагаєва С. П., Чернякова О. І., Зубарєва Ю. А.* 524
ОЦІНКА РЕКРЕАЦІЙНОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ТЕРИТОРІЇ
БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА «АСКАНІЯ НОВА».
84. *Наливайко О. І., Павловський Г. О.* 528
СКЛАДНІ ДЕРЖАВИ ЯК СУБ'ЄКТИ МІЖНАРОДНИХ
ПРАВОВІДНОСИН.
85. *Нуралиева Рагима Нурали гызы* 532
АНАЛИЗ И ОЦЕНКА СОВРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ
ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА
ТОПЛИВНО-ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО КОМПЛЕКСА
АЗЕРБАЙДЖАНА.
86. *Омельчук В. О.* 543
ГРУПУВАННЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ ЗА ВІДПОВІДНІСТЮ
ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ ТРАЄКТОРІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.
87. *Омралина М. А., Токсеитова Г. К., Сарсенбекова С. С., Медет А. Е.* 552
ИНТЕГРАЦИЯ РАЗЛИЧНЫХ ПРЕДМЕТНЫХ ГРУПП ЧЕРЕЗ
КОНЦЕПТУАЛЬНОЕ ПОНИМАНИЕ УЧЕНИКОВ В РАМКАХ
МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОГО ПЛАНИРОВАНИЯ.
88. *Островка М. В., Соколенко Н. М., Островка В. І., Мороз О. В.,
Попов Є. В.* 559
ХАРЧОВИЙ БАРВНИК І ПЕКТИН З ЧЕРВОНОГО БУРЯКУ, ЇХ
ОТРИМАННЯ.
89. *Павленко Л. Л.* 567
ОНТОМОРФОГЕНЕЗ *LATHYRUS ODORATUS L.* В ЛІСОСТЕПУ
УКРАЇНИ.
90. *Пішенін І. К., Деркач М. М.* 576
ОСОБЛИВОСТІ СТАНДАРТИЗАЦІЇ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.
91. *Попелюшко Р. П., Повстюк О. Ю.* 578
ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО
ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ.
92. *Розман І. І., Мийгеш В. І.* 582
ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ: РОЗВИТОК
ДАВНЬОГРЕЦЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ ТА ЇЇ ЛІТЕРАТУРИ.
93. *Рой А. А.* 586
ЗНАЧЕННЯ ГРИ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ.
94. *Сайфудінова Р. П.* 592
ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ У НАВЧАЛЬНИЙ
ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ.
95. *Сбітнєва О. Ф.* 598
РОЗВИТОК ТРАДИЦІЙ ХОРОВОГО МИСТЕЦТВА В УКРАЇНІ.
96. *Святенко А. С., Святенко Л. К., Голодаєва О. А.* 605
РОЛЬ ІНГІБІТОРІВ АКВАПОРИНУ 4 У ПРОФІЛАКТИЦІ І ТЕРАПІЇ
НАБРЯКІВ.

РОЗВИТОК ТРАДИЦІЙ ХОРОВОГО МИСТЕЦТВА В УКРАЇНІ

Сбітнєва Олена Федорівна

к.п.н., доцент

Київський університет імені Бориса Грінченка

м. Київ, Україна

Анотація: У статті досліджується процес розвитку традицій хорового мистецтва в Україні від дохристиянських часів до початку ХХ ст. Зазначено, що важливу роль у становленні та розвитку українського хорового мистецтва відіграв музично-обрядовий фольклор. Підкреслено, що українська народна пісня завжди була невичерпним джерелом для будь-якого хорового твору. Хорове мистецтво завжди було тісно пов'язане із народною творчістю, яка була невід'ємною частиною народного побуту.

Ключові слова: хорове мистецтво, хор, хоровий спів, хорове виконавство, традиції хорового мистецтва, церковний спів.

У сучасних умовах хорове мистецтво завдяки своїй глибокій духовності відіграє важливу роль у відродженні та становленні культурних та художніх цінностей, в інтеграції та культурному розвитку українського суспільства.

Питання історичного розвитку українського хорового мистецтва, творчість та діяльність видатних композиторів-хоровиків досліджується у роботах відомих вчених О. Батовської, О. Бенч-Шокало, М. Бурбана, А. Гуменюка, Л. Кияновської, В. Коротя-Ковальської, О. Козаренка, А. Лашенка, Я. Михайлюка, Л. Пархоменко, О. Скопцової, В. Шаян та інших.

Метою написання статті є дослідження процесу розвитку традицій хорового мистецтва в Україні.

Звертаючись до теми розвитку традицій хорового мистецтва в Україні, розглянемо спочатку етимологію поняття «хор».

В енциклопедичних виданнях поняття «хор» (від грецького – *choros*) трактується як колективний учасник давньогрецького спектаклю; співаюча, танцююча, декламуюча група виконавців (хоревтів). У сучасному трактуванні, хор – це колектив, який виконує вокальну музику з інструментальним супроводом або а капела.

К. Пігров вважає хором організований творчий колектив, основним завданням якого є виконавська діяльність, ідейно-художнє та естетичне виховання народних мас.

Походження хорového співу у давніх слов'ян О. Бенч-Шокало пов'язує із дохристиянським світоглядом, із традицією поклоніння богам. Дослідник зазначає, що традиційний хоровий спів у давньо-слов'янській культурі є молитвоспівом, зверненням до Духу Сонця – Хорса, бога громадського ладу [1].

Давні слов'яни співали молитви Хорсу на священних пагорбах, котрі були у давнину святилищами. На цих пагорбах на честь Духа Сонця прадавні українці палили слобідку, справляючи купальські обряди. Звідси і походить назва «хори» – підвищення, на яких розміщувалися співаки та музиканти.

Таким чином, поняття «хор» пов'язане із теонімом Хорс та дослівно перекладається як «лад», або «сонячне коло». Поняття «хор» зустрічається в астральних міфах різних народів, що належать до аграрної культури, – вавилонян, єгиптян, іранців, германських та романських народів.

Як зазначає О. Бенч-Шокало, поняття «хор» є також основою понять «грумада», «гурт», «колектив». Так, наприклад, слово «грумада» складається із двох слів: «хорогоро» – Сонце, та «мата» – мада. Хор, як злагоджена грумада є своєрідним модулем суспільства, в якому органічно пов'язані принципи культуротворення та ладоутворення [1].

У первісних хорах співаки розміщувалися по колу, за Сонцем, про що свідчать назви традиційних народних танців – хоровод, коломийка, аркан. Завдяки саме такому розташуванню співаків створювалася особлива вібрація голосів та налагоджувався спів. З другого боку, це мало глибокий релігійно-духовний смисл: саме в такий спосіб грумада радилася із богом Хорсом, у

людей з'являлася радість і віра у краще майбутнє, наставляв Лад. Із плином часу же, духовну сутність хору було втрачено. А широкого вжитку набуло вузьке трактування поняття хору – «співати разом» [1].

Традиційно, хори поділяються на академічні та народні. У чому ж відрізняється академічний хор від народного? Одним із перших вчених, хто намагався пояснити цю різницю, був чеський етнограф та фольклорист Л. Куба. Він писав: «...в академічному хоровому співі, який відносять до традицій візантійської хорової культури, творчі індивідуальності зливаються в одне ціле, підпорядковані волі диригента» [5, с. 112].

Завданням художньої діяльності академічного хорового колективу є художньо-технічна досконалість виконання, йому притаманний «суб'єктивний централізм». Дослідник писав, що академічний спів, з погляду на технічну майстерність виконання, перевищує народний, адже у народному виконавстві мистецьким завданням є самовияв співаків. Також варто зазначити, що народний хоровий спів відтворює особливості етнічної, локальної виконавської традиції [7, с. 12].

Різниця між академічним та народним хором полягає також і в особливостях звукоутворення та інтонування. Л. Куба зазначає: «Професійний спів не може припустити найменшого відхилення від даної композиції, навіть тоді, коли воно не пішло б на шкоду милозвучності та гармонії, і індивідуальності відхилення переслідуються так, як розростання квітів... У народному хорі, навпаки, це відповідає законам гармонії і самобутності стилю, підкорення яким здійснюється безпосередньо, але стихійно» [5, с. 113].

Б. Асаф'єв у своєму дослідженні «Музыкальная форма как процесс» говорить, що у народному співі, на відміну від академічного, процес інтонування має специфічні ознаки, постає як одночасна реалізація двох органічно поєднаних сторін – інтонаційно заданої структури та її звукового образу. Ця органічність зумовлена особливостями світосприйняття та емоційного переживання виконавців.

Українська народна пісня завжди була невичерпним джерелом для будь-якого хорового твору. Витоки хорового співу пов'язані із періодом формування професійного хорового мистецтва ще за часів Київської Русі. В результаті синтезу пісенно-культуової традиції дохристиянської ери із запозиченням візантійського богослужбового ритуалу на протязі століть сформувався давньоруський тип хорової культури [4, с. 248].

Прийнявши візантійський варіант християнства, русичі запозичили канонічний ритуал церковного співу, гімнографічні тексти й жанри, систематизацію співів за вісьмома гласами, а також характерний спосіб їхньої фіксації. Церковні співи постійно знаходились поруч із багатомістовими дохристиянськими пісенними надбаннями. Таким чином, із плином часу церковний спів ставав українським національним музичним явищем, вбираючи у себе усі елементи потужного генотипу та способу мислення [2].

Становлення традицій сучасного хорового мистецтва відбувається у контексті церковнослов'янської хорової культури XI – XV століть, поширення християнства, поглиблення культурних зв'язків із європейськими країнами, впливів болгарського, візантійського, закавказького та західноєвропейського хорових співів [3, с. 27].

Починаючи із XIII століття церковний спів набуває дещо інших характеристик та наповнюється місцевими пісенними рисами. При цьому, звужується репертуар саме церковних пісень, а посилюється народне зацікавлення у святкових та урочистих жанрах, виникають хорові пісні на честь місцевих святих. У цей час відбувається вдосконалення безлінійного (невменного чи знаменного) нотного запису, що в українських джерелах називається кулізм'яним. Здійснюється взаємопроникнення жанрів усної пісенної народної творчості та церковних співів [3, с. 27].

Яскравим осередком християнського храмового співу є найстаріша українська науково-освітня установа - Острозька академія, в якій не тільки займалися розвитком науки та мистецтва, а також надавали важливого значення хоровому церковному співу. За підтримки засновника закладу, князя К.-В.

Острозького тут діяв студентський присоборний хор та міський цех музикантів. Таким чином, «духовна спадщина Острозької академії живила українську культуру майже до кінця XVIII ст.» – вважає дослідник хорового мистецтва Я. Михайлюк [6].

На початку XVII століття виник партесний спів - вид церковного багатоголосного хорового співу. В. Коротя-Ковальська вважає, що українські митці, беручи до уваги досягнення польської та західноєвропейської технік церковного хорового письма, і своєрідно їх застосовуючи, не відмовлялися від народних традицій (давньоукраїнської монодії, кантів, фольклору). Таким чином, їм вдалося поєднати своє та чуже, та створити українську модель церковної музики стилю бароко [4, с. 249].

У 1632 році була заснована Києво-Могилянська академія, яка стала осередком музичного життя в Україні. Засновником Академії був Петро Могила. У той час склалися рукописні «Богогласники», збірники кантів, які співали студенти закладу. Масове навчання співу сприяло поширенню загальної музичної грамотності. У Різдво бурсаки ходили містом із щедрівками, колядками, вертепами [4, с. 249].

На початку XVIII ст. у Львові вперше було надруковано «Ірмолой» - музичний збірник духовних церковних піснеспівів, для виконання під час Богослужіння в православних церквах. Має візантійське походження.

Традиції церковного хорового мистецтва продовжували розвиватися в Україні. При Харківському колегіумі з 1737 року було засновано музичні класи - вокальний та інструментальний. Також існувала Січова співацька школа - найдавніший в Україні музичний навчальний заклад і подібні заклади були майже при всіх приходських церквах і деякі із них називалися «школами вокальної музики і церковного співу» для навчання хлопчиків [4, с. 250].

Одним з осередків музичного життя в Україні став двір гетьмана К. Розумовського в Глухові, в якому капельмейстром був А. Рачинський. Саме з його школи вийшли відомі композитори: А. Ведель, М. Березовський, Д. Бортнянський та інші.

У першій половині XIX століття система музичної освіти виявилася дієвою для залучення в музичні події всіх прошарків населення за допомогою впливу церкви, навчальних закладів, народної музичної педагогіки. Новий світський напрямок у педагогіці, який спирався на традиційну вокально-хорову основу, почав розробляти М. Лисенко, а потім і М. Леонтович та К. Стеценко, використовуючи фольклорно-пісенний репертуар.

Наприкінці XIX сторіччя Михайлівський монастир мав старовинні рукописні збірники XV століття. Особливо багатими були зібрання А. Веделя, М. Львова, М. Глінки, М. Римського-Корсакова, П. Чайковського. Ці партитури використовували у своїй творчості М. Лисенко, К. Стеценко та інші видатні композитори, які створили основу для подальшого розвитку хорового мистецтва в Україні.

У XX столітті розвиток професійного хорового мистецтва в Україні тісно пов'язаний із музичною творчістю відомих українських композиторів М. Лисенка, О. Кошиця, М. Леонтовича, К. Стеценка, Л. Ревуцького, Я. Степового. Саме вони популяризували українську народну творчість, створюючи професійні хорові обробки українських мелодій, пропагуючи українське хорове мистецтво не лише у нашій країні, а й закордоном.

Висновки. Хоровий спів - один із найстаріших та найвеличніших видів українського музичного мистецтва, який тісно пов'язаний з народною творчістю і сформований на стародавніх зразках пісенної культури та церковної музики, та є невід'ємною частиною народного побуту. Важлива роль у розвитку традицій хорового мистецтва в Україні належить музично-обрядовому фольклору та гуртовому співу.

Відродження інтересу до української музичної культури спрямовують увагу вчених до ґрунтовного аналізу процесу розвитку хорового мистецтва в Україні, особливостей розвитку вокально-хорових жанрів, творчості відомих українських композиторів та спонукають до подальших історико-музикознавчих досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бенч-Шокало О. Г. Український хоровий спів. Актуалізація звичаєвої традиції: навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. / О. Г. Бенч-Шокало. – Київ: Ред. ж-лу «Український світ», 2002. – 440 с.
2. Козаренко О. Українська духовна музика і процес становлення національної музичної мови / О. Козаренко // Мистецтвознавство України. – К., 2000. – Вип. 1. – С. 139 – 155.
3. Корнішева Т. Л. Розвиток традицій хорового диригування в Україні / Т. Л. Корнішева // Вісник МСУ, мистецтвознавство. – Херсон, 2013. – № 1. – С. 24 – 32.
4. Коротя-Ковальська В. Українознавчий погляд на хорове мистецтво України / В. Коротя-Ковальська // Українознавство. – 2010. – №4. – С. 248 – 252.
5. Людвіг Куба про Україну / упоряд. М. Мольнар. – Київ, 1963. – 224 с.
6. Михайлюк Я. Київська школа музики XVII ст. / Я. Михайлюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dolya.org.ua/main/179>
7. Скопцова О. М. Становлення та особливості розвитку народного хорового виконавства в Україні (кінець XIX – XX ст.): монографія / О. М. Скопцова. – К.: Ліра-К, 2017. – 180 с.